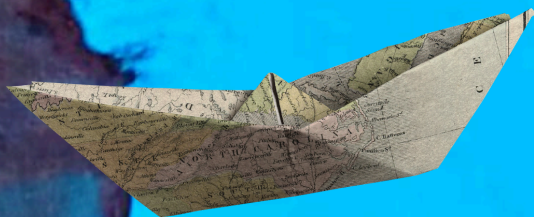

ШКОЛСКИ ЧАСОПИС

БРОЈ

17

ОШ „СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ” БРОДАРЕВО

Брош

ОКТОБАР, 2024.

Година IV, бр. 17, 2024.

Оснивач и издавач:
ОШ „Светозар Марковић”,
Бродарево

Уредници:
Саида Шеховић
Елдина Шеховић

Редакција:
Бојан Дучић
Маида Даутовић
Самира Ћосовић
Саида Шеховић
Елдина Шеховић
Марко Глушчевић
Алиса Буквић
Елдин Дураковић
Ученички парламент
Новинараска секција

Сарадници:
Амел Курбеговић
Јасмина Муџезиновић
Денис Аломеровић
Ученици

Технички уредник:
Елдина Шеховић

Лектура:
Саида Шеховић

Насловна страна:
ликовни рад ученице
Алмине Прељевић

Адреса:
Пионирска улица, бр. 1
31305 Бродарево

Телефон: 033/777-102
Факс: 033/777-373 033/ 777-650

E-mail школе: ossmarkovic1@gmail.com

E-mail часописа:
skolskicasopissm@gmail.com

Драги читаоче,

Са великим задовољством ти
представљамо 17. издање нашег школског
електронског часописа **БроШ**.

Ове године припремили смо ти мноштво
занимљивих прича и садржаја из школског
живота. Кроз странице овог броја моћи ћеш
да завириш у креативне пројекте наших
ученика, актуелна дешавања у нашој
школи, инспиративне интервјуе, као и
радове наших младих уметника.

Захваљујући учесницима у раду часописа
имамо преглед свих догађаја у школи на
које смо поносни.

Придружи нам се у истраживању свега
онога што нашу школу чини посебним
местом за учење и одрастање.

Уживај у читању!

Твоја редакција

САДРЖАЈ

Уводна реч директора.....	2
Порука ученика генерације.....	3
Школска дешавања.....	4
Интервју.....	7
Важни датуми.....	9
Истраживање.....	15
Растимо здраво/ Спорт и здравље.....	18
Учимо кроз игру/ Забавни кутак.....	22

REČ DIREKTORA ŠKOLE

„Škola je svetionik obrazovanja, vaspitanja, kulture, duhovnosti, ...”

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi roditelji, cijenjeni prijatelji i saradnici naše škole, dragi učenici,

Pred nama je jedna nova školska godina, za nas važna kao i sve prethodne, sa puno očekivanja i mnoštvom dobrih ideja, projekata, investicija i inovacija. Mi potpuno spremni ulazimo u novu školsku godinu i očekujemo veće uspjehe, viši kvalitet znanja, dobrih i mjerljivih rezultata, podrške, saradnje, ulaganja, i, na kraju, krunisanja i nagrađivanja postignuća naših učenika i vrijednih nastavnika. Iskoristimo svaki trenutak u školi i kod kuće da pozitivno razmišljamo, borimo se da svaki detalj unaprijedimo do savršenstva i ponudimo ono najbolje što možemo. Taj trud, rad i naše iskreno zalaganje se i te kako isplati, ma koliko nam se činilo nevidljivim.

Škola je svetionik obrazovanja, vaspitanja, kulture, duhovnosti, zajedništva i svih zdravih i modernih tekovina u društvu i našem Brodarevu, sa svim okolnim selima i zaseocima. Kada je ovako spremna, dobro opremljena znanjem, iskustvom, nastavnim sredstvima, stručnošću i željom za ostvarivanjem uzvišene misije, što svjedoči njeno postojanje koje je duže od jednog vijeka, onda vam to govori sve i daje dodatnu motivaciju da budete zahvalni što ste dio pobjedničkog tima, što ste sa pravom najbolji. Ponosan sam na svoj kolektiv, sve zaposlene koji se trude i rade najbolje što mogu, na svoje učenike koji su ponos ne samo Brodareva nego i Republike Srbije, a ništa manje ne mogu biti zahvalan i našim roditeljima, saradnicima, prijateljima i dobrotvorima koji su nam pomogli da budemo to što jesmo.

Radujem se svakom novom projektu: od planirane dvije česme do realizacije rekonstrukcije i puštanja u rad sportske sale i dogradnje objekta, proširenja dvorišta za potrebe objedinjavanja razdvojenih školskih objekata stare i nove školske zgrade. Zaslužili smo da budemo pod istim krovom, bezbjedni i bez buke izazvane saobraćajnicom, zaradili da budemo moderna i još savremenija škola. Trudićemo se i boriti da takvi uslovi budu i u svakom od trinaest naših izdvojenih odjeljenja. Velika zahvalnost za svaki uloženi dinar, prepoznavanje naše škole i naše kvalitetne misije i vizije pripada našoj lokalnoj samoupravi Prijepolja, ministarstvima u Vladi Republike Srbije, našim donatorima i vakifima.

Škola u Brodarevu je otvoreni partner, prijatelj i nosilac razvoja svih povjerenih poslova. Nastavak i unaprijeđenje našeg rada i djelovanja je zamajac prosperiteta i razvoja društvene zajednice, jer svaki uloženi dinar i trud u obrazovanje i vaspitanje se višestruko vraća i isplati. Naš mladi iiskusni kolektiv, naši vrijedni i dobri učenici, savjesni i marljivi roditelji su ključ uspjeha u koji vjerujemo i na koji se ponosimo. U svoje ime, u ime svih u čije ime se obraćam i sa velikim naklonom pozivam u našu i vašu školu, želim da u svom životu i radu budete zadovoljni, srećni i uspješni, sa puno zdravlja i lijepih trenutaka, ljubavi i zadovoljstva, snage, elana i volje doprinosite razvoju našeg prosvjetiteljskog poziva jačajući spoznaju budućnosti i prosperiteta našeg Brodareva, Prijepolja i Republike Srbije.

Budimo ljudi, jer sve ovo je realno i ostvarljivo, pa da slavimo i promovišemo plodove našeg rada i stvaralaštva.

Od Boga vam svako dobro želim!

**Direktor škole,
Amel Kurbegović**

ПОРУКА УЧЕНИКА ГЕНЕРАЦИЈЕ 2023/24. ГОДИНЕ

Амера Бјелак, ђак генерације школске 2023/24. године, упамћена је међу наставницима као оличење пожртвованог рада, с једне стране, и скромности, с друге стране. Нашу школу представљала је на бројним такмичењима на општинском, окружном и републичком нивоу. Такмичила се из шест предмета, а највећи успех постигла је из Књижевне олимпијаде зауевши треће место на републичком такмичењу.

Амера је сада ученица Пријепољске гимназије, али је издвојила време да са нама подели своја искуства и пошаље важне поруке.

Поштовани наставници и пријатељи,
Сад када сам закорачила у нови период школовања, желим да поделим своја размишљања о својим искуствима у мојој и вашој школи. Претходне године биле су пуне изазова и није нам увек било лако. Многи од нас су се често осећали као да се морају сналазити сами, јер подршка није била онаква какву смо очекивали. Некада смо се питали да ли је систем дизајниран да нас тестира или да нас заиста припреми за будућност.

Административне препреке и одлуке које су деловале бесмислено чиниле су да се осећамо као да смо у неком комичном филму. Научили смо да будемо сналажљиви и да се ослонимо на себе, чак и када то није било лако. Посебно бих желеда да се захвалим онима који су ме, на неки начин, научили како да будем издржљивија и самосталнија у учењу или тадашњим одлукама, укључујући о оне чија је подршка била недовољна. Наша способност да пронађемо решења у тешким ситуацијама можда је била резултат не само нашег труда, већ и њихове одлуке да нас пусте да се у нечему сналазимо сами. Сад када сам завршила ово поглавље, поносна сам на све што сам постигла и радујем се новим приликама које ме чекају. Надам се да ће путовање моје генерације бити мање оптерећено несигурностима и да ће следеће генерације имати прилику да се развијају у систему који их уистину подржава.

С поштовањем,

Амера Бјелак, ученик генерације 2023/2024. године

ПРИЈЕМ ПРВАКА

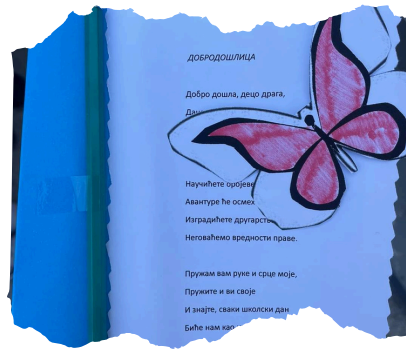

У Основној школи „Светозар Марковић“ у Бродареву 2. 9. 2024. године одржан је свечани пријем за ученике првог разреда. Овај посебан дан, који обележава почетак школског живота, организовали су њихови будући учитељи Суад Ханић, Џемил Ровчанин и Алиса Буквић.

У овој школској години у клупе је село 39 првака. Добродошлицу им је пожелео директор школе, Амел Курбековић. Након пријема и добродошлице, првачићи су се фотографисали са својим учитељима и храбро сели у клупе.

Уз осмехе и аплаузе, прваци су први пут крочили у своје учионице, вођени ентузијазмом својих учитеља. Први дан школе првачићи су описали као леп и јако узбудљив.

Свечани пријем првака је догађај који оставља неизбрисив траг у животима деце, али и поносним родитељима који су присуствовали овој емотивној церемонији.

Упознајмо наше првачиће

Ове године смо упознали нову генерацију ђака првака у нашој школи. Учионице су биле пуне осмеха и вредних ученика који су спремни храбро крочити у нове пустоловине властите будућности. Поставили смо им пар питања, а првачићи су нам дали занимљиве одговоре. Интервју су водиле ученице четвртог разреда **Алка Синанчевић** и **Аида Ахмад**.

- **Алка:** Како си се осећао када си први пут видео школу?
- **Имран:** Био сам срећан и узбуђен.
- **Алка:** Имаш ли омиљени хоби и који је то?
- **Имран:** Да. Мој омиљени хоби је фудбал.
- **Алка:** Волиш ли да учиш?
- **Имран:** Да.

- **Аида:** Ема, како ти је у школи?
- **Ема:** Супер!
- **Аида:** Имаш ли најбољу другарицу?
- **Ема:** Моја најбоља другарица је Амина.
- **Аида:** Који ти је најдражи предмет у школи до сада?
- **Ема:** Најдражи предмет ми је Математика.

После скоро деценију поново се огласило звоно...

ИЗДВОЈЕНО ОДЕЉЕЊЕ ГОРЊИ СТРАЊАНИ

На обронцима планине Јадовник, изнад Бродарева, налази се школа стара преко 50 година. Како у овом селу није постојао пут, мештани и ђаци су, уз много муке и труда, успели да изграде школу тако што су преко 35 хиљада товара грађевинског материјала допремали на коњима, на самарима. Због тога, школа је позната као и "школа на самару". За век постојања у њој је радило 93 просветна радника и образовало се преко 5300 ђака.

Давно је школа, због великог броја деце која су долазила издалека, носила назив Основна школа „Ђаци пешаци“. Одшколовала је више од двеста просветара.

Међутим, веома тежак живот и потреба за даљим образовањем деце утицали су да све већи број људи напушта село. Школа је имала све мање ђака, да би се 2015. године потпуно затворила. Издвојено одељење је постојало све до 2015. године, када је последњи ђак завршио четврти разред и затворио школу. После скоро једне деценије, јавља се потреба за отварањем школе. Међутим, стара школа није одолела зубу времена, оронула је и испуцала, те због тога није безбедно у њој реализовати наставу.

Издвојено одељење Горњи Страњани почело је да ради у објекту поред школе. У просторијама некадашње продавнице, сада се налази школска учионица као и зборница.

Једини ђак у школи је Уна Радић. Уна је прошле године ишла у предшколско у Бродареву. То је за њу и за њену маму представљало велики проблем, јер је морала сваког дана да прелази 13 километара. Међутим, захваљујући директору школе, као и надлежнима у Општини, Уна је 2. септембра кренула у школу у свом селу. Уна је вредна, лепо васпитана и послушна девојчица. Пуна је енергије и жељна знања. Уна каже да је школа лепа и да ће највише волети да учи и да добија петице. Једино је тужна што нема другарице. Међутим, има сестру која следеће године креће у предшколско у Страњанима.

Милена Вранић
МАЈКА

Отварање школе ми много значи. Прошле године смо путовали до Бродарева, то је било много стресно за нас. Сада ће Уна ићи у школу у свом селу и неће морати да прелази километре и километре, рекла је Унина мајка.

Учитељица каже да је рад у школи која има само једног ученика специфичан и другачији него рад у одељењима која броје више ђака. Она може доста више пажње да посвети једном ученику, према томе, Уна ће имати једнако квалитено образовање као што имају ђаци у матичним школама. Рад се прилагођава ученици, ради се темпом који њој одговара. Још једна предност рада са једним учеником јесте та што има више времена за шире образовање. Међутим, оно што недостаје ученику јесте друштво, вршњачка размена идеја као и заједнички рад.

Оно што Уна нема у својој школи јесу другари. Учитељица је у школи и предавач и васпитач и друг из клупе и партнер на физичком.

Ова ученица не зна шта значи када неко дигне два прста, нити зна због чега постоји школско звоно, али једно зна, недостају јој вршњаци. Међутим, Уна је веома срећна што не мора километрима да путује до школе. Редовно ради домаће задатке, извршава све своје обавезе и највише од свега воли да црта. Радује се сваки дан јер ће са својом мамом доћи до школе и у њој научити нешто ново. Без обзира на то што нема другаре, учитељица и њена мама су те које је свакодневно охрабрују за оно што је очекује у даљем школовању.

Припремила: Маида Даутовић, професор разредне наставе

EXCLUSIVE

INTERVIEW

Seoske sportske igre

EXCLUSIVE

INTERVIEW

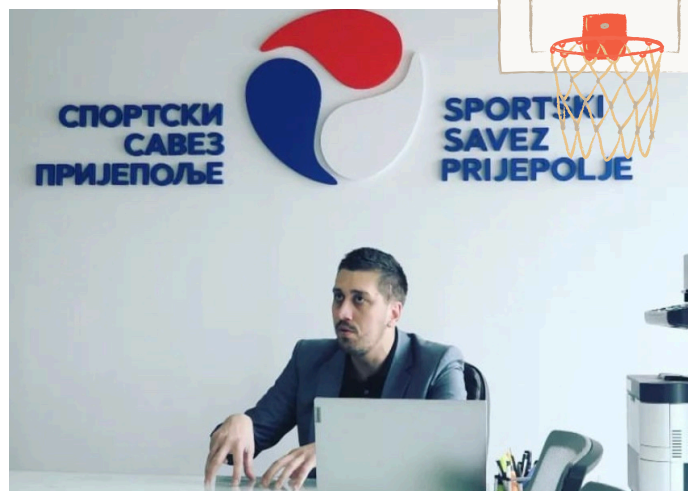
Sport i rekreacija imaju ključnu ulogu u fizičkom i mentalnom razvoju dece i mladih. Nažalost, Brodarevo nema dovoljno adekvatnih sportskih terena i uslove za sprovođenje brojnih sportskih aktivnosti. Želja da promene ovo stanje i pomognu svojoj sredini bila je motiv grupi mladih da se takmiče i sa zadovoljstvom predstavljaju svoje mesto na Seoskim sportskim igrama koje je Sportski savez Srbije pokrenuo 2019. godine s ciljem povratka pravim vrednostima, očuvanja tradicije, rekreacije seoskog stanovništva, promocije sporta i fer-pleja.

Učešćem na ovom takmičenju ekipa Brodareva je pokazala kako upornost, duh zajedništva i želja za pobedom mogu nadomestiti nedostatak sportske infrastrukture i poslužiti kao primer ostalima da prate svoje snove i ciljeve. Brodarevo je učestvovalo na Seoskim igrama i prethodne dve godine, ali, nažalost, nije uspjelo da osvoji prvo mesto. Ipak, ti porazi ih nisu sprečili da se i dalje bore, te je ekipa u trećem pokušaju odnela zasluženu pobjedu i osvojila izgradnju sportskog terena. Tokom dvodnevnih duela, takmičari su se nadmetali u 10 disciplina, a ekipa Brodareva je u čak 8 bila među prve tri ekipe u plasmanu. Tim povodom, članovi novinarske sekcije **Taida Bjelak i Andrea Peković** vodile su razgovor sa **Saidom Mujezinović**, kapitenom ekipe Brodareva, i **Lukom Šuljagićem**, generalnim sekretarom Sportskog saveza Prijepolja.

Saida Mujezinović

- **Saida, koliko je bilo teško stići do finala u Čačku i da li ste očekivali pobjedu? Koja disciplina je bila najzahtevnija?**
- **Saida:** Za takmičenje kakvo je ovo, sa deset disciplina u kojima učestvuje dvadeset ljudi, nije se bilo lako spremati, niti okupiti ekipu, ali iskustvo iz prethodnih godina nam je mnogo pomoglo. Od samog početka smo krenuli sa željom da se pojavimo u finalu, i negde smo potajno svi u sebi očekivali pobjedu. Svaka disciplina je drugačija, pa ne bih mogla da izdvojim posebno najtežu.

- **Luka, kakva je bila saradnja sa ekipom Brodareva? Možete li nam preneti svoje utiske?**
- **Luka:** Posle tri godine saradnje sa momcima i devojkama iz Brodareva slobodno mogu reći da smo postali dobri drugari i prijatelji. Kao kruna tako dobrih međuljudskih odnosa došla je i titula prvaka države na Seoskim igrama.

Luka Šuljagić

- **Šta vas je motivisalo da se borite i osvojite sportski teren za Brodarevo?**
- **Saida:** Loša sportska infrastruktura. S obzirom na našu talentovanu decu i uspehe koje postižu u sportu i predstvaljaju naše mesto na najbolji mogući način, naša ekipa je bila motivisana njihovim uspesima. Želeli smo da pomognemo da oni imaju adekvatan prostor za treniranje i rekreaciju.
- **Jedan deo nagrade je izgradnja sportskog terena, a drugi je novčani iznos od 1000 eura koji je namenjen za humanitarne svrhe. Da li ste odlučili kome će ovaj novac pripasti?**
- **Saida:** Nagradu od 1000€ koju dodeljuje Meridian fondacija odlučili smo da doniramo Domu zdravlja u Brodarevu.
- **Da li Vam ova pobeda daje motivaciju da nastavite da kroz sport pomažete široj društvenoj zajednici?**
- **Saida:** Naše mesto, kao i mnoga manja mesta u Srbiji, suočeno je sa velikom migracijom mladih ljudi. Sport je najljepši i u isto vreme najzdraviji način na koji smo mi uspjeli da ujedinimo celo naše mesto, sto ćemo naravno pokušati da održimo i nastavimo da i dalje doprinosimo na taj način zajednici.

- **Šta vas je motivisalo da osim logističke podrške ekipi Brodareva pružite podršku i u igri? Kakav je osećaj vratiti se na teren?**
- **Luka:** Kod mene je uvek prisutan takmičarski duh i želja za pobedom. Ali, iskreno, moj najveći motiv da se i igrački angažujem je bila nagrada za pobjednika - izgradnja sportskog terena u Brodarevu. Bio je jako lep osećaj vratiti se na teren, a još lepši pobeđivati.
- **Sportske događaje prate različite zanimljive situacije, možete li izdvojiti neku?**
- **Luka:** Svih 10 disciplina na ovom takmičenju su jako zanimljive i dinamične. Možda bih samo mogao da pomenem detalj od prošle godine kada smo prvo mesto izgubili u poslednjoj disciplini i to da smo ove godine već posle 8. discipline znali da smo osvojili prvo mesto, ali smo bili toliko umorni da nismo imali snage da se radujemo kako dolikuje.

Pripremile: članice novinarske sekcije Taida Bjelak i Andrea Peković sa rukovodiocem Samirom Čosović

Растимо здраво

Чланови Биолошко-еколошке секције наше школе су, током месеца септембра, реализовали низ активности. Од значајних датума обележили су: Међународни дан заштите озонског омотача и Светски дан без аутомобила.

Циљ активности јесте било буђење свести код ученика о значају заштите озонског омотача, слоја у атмосфери који штити Земљу од штетног УВ зрачења, а оштећује се испуштањем фреона, халона и других штетних гасова који се налазе у расхладним и клима уређајима, парфемима, распршивачима ваздуха и слично.

ОЗОНСКИ ОМОТАЧ

Озонски омотач или озонски слој је део Земљине атмосфере (стратосфера) која садржи релативно високу концентрацију озона, а то је између 10 до 50 километара изнад Земљине површине.

Премда је количина озона у атмосфери релативно мала (максималне концентрације не прелазе 0,001%), његова важност за живот на Земљи је огромна. То је филтер за ултраљубичасто зрачење са Сунца, које има таласну дужину мању од 320 нм (УВБ и УВЦ). Осим озона ни један од преосталих састојака атмосфере не апсорбира УВ зрачење у распону од 240 до 290 нм. Када би то зрачење дошло до Земљине површине, оштетило би генетички материјал (ДНК), а фотосинтеза, која је неопходна за биљни свет, била би онемогућена.

УВЦ зрачење блокира озонски омотач и тренутно не представља непосредну претњу. УВБ зрачење, које не продире у дубље слојеве коже, изазива акутно оштећење коже у облику опекотина, које доводе до дегенерације коже, њеног старења, а може изазвати и рак коже због оштећења гена за обнову станица коже.

УВА зрачење ствара спонтану и непосредну пигментацију коже повећаном производњом меланина. Продире у дубље слојеве коже узрокујући оштећење и рак коже.

Hejla Xanih

Светски дан без аутомобила, 22. септембар

Циљ обележавања овог дана јесте скретање пажње на то да издувни гасови из аутомобила и других моторних возила загађују атмосферу и тиме доводе до ефекта стаклене баште и климатских промена, чије су последице све присутније на нашој планети. Насупрот употреби моторних возила, предност дајемо пешачењу и вожњи бицикла, од којих имамо корист за здравље и одржавање кондиције, а нема штетности за опстанак живог света на нашој планети.

Tea Xanić

- Од када је прво возило изашло на улице 1886. године, однос према овим механичким чудима се мењао кроз време. Данас, са преко милијарду моторних возила на путевима широм света, понекад се чини као да не можемо избећи загађење, буку и опасност која је са њима дошла. Један дан у години се одваја за покушај избегавања коришћења аутомобила. Иако је то само један дан у години, Дан без аутомобила има за циљ да скрене становницима Планете пажњу на горући проблем.
- Премда су аутомобили zgodни и нуде бројне предности, они такође доприносе великој количини загађења. Загађење ваздуха упућује на присуство страних материја у ваздуху. Такође, може резултирати превеликом количином специфичних нечистоћа које би нам, у супротном, нанеле штету. Када возило сагори гориво, испуштају се загађивачи који одлазе у ваздух. Емисија из аутомобила повећава ниво угљен-диоксида и других гасова са ефектом стаклене баште у атмосфери.

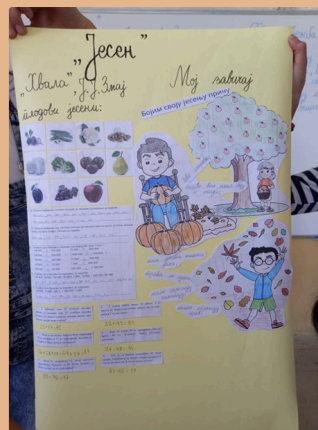
Припремио: Денис Аломеровић,
наставник биологије

ТЕМАТСКИ ДАН „ЈЕСЕН”

Тедан од иновативних модела којим се врши међусобно повезивање наставних садржаја из више предмета је интегративна настава. Како је време од 45 минута кратак период за реализацију било које наставне јединице са више различитих гледишта у нашој школи се често организују тематски дани. С обзиром на почетак јесени, 23. септембар био је повод за организацију једног оваквог дана. Да би се реализовао један овакав дан потребно је доста времена за планирање и организацију, те због тога представља велики изазов за учитеље и наставнике.

- На часовима матерњег и страног језика воде се разговори о јесени, где деца деле своје утиске о бојама које су видели у природи, о мирисима и звуцима које јесен носи са собом. Затим, уз песме о јесени и приче о овој чаробној сезони, сви се упуштају у креативни рад (писање стихова, креирање или решавање асоцијација, ребуса, укрштеница...).
- Математичке мозгалице и занимљиви задаци, које учитељи посебно креирају за овај дан, изазовни су за све ученике. Текстови о јесени на часовима дигиталног света су обојени јесењим тоновима, а на часовима музичке културе слушају се јесење сонате.

Поред тога што подстиче креативност, реализација тематског дана је прилика да ученици науче колико је важно да поштују природу и чувају је, па тако на часовима природе и друштва користе прилику за обилазак оближњег места. На тај начин уче о различитим врстама дрвећа, плодовима и животињама које се припремају за зиму.

Активности које се реализују на ову тему у школи су најлепша искустава које ученици могу доживети током овог годишњег доба. Када се школски ходници испуне мирисом кестена, сувим лишћем и радосним смехом деце, јесење радионица које се реализује на часовима ваннаставних активности и ликовне културе постају место где креативност и машта добијају посебан облик.

Ученици заједно са својим наставницима и другарима стварају мала уметничка дела користећи материјале које су донели из природе: разнобојно лишће, шишарке, жиреве, гранчице и разне плодове јесени.

Користећи различите материјале и ликовне технике ученици се труде да направе нешто ново, другачије. У том тренутку, школа се претвара у праву галерију јесењих чуда, а свака учионица одише топлином и бојама.

Тематски дани су прилика да се научи нешто ново, да заједно раде у тиму, помажу једни другима, развијају осећај пријатељства и да се на крају сви осећају поносно због онога што су урадили.

У таквим тренуцима школа постаје више од места за учење – постаје простор где се слави лепота природе, креативност и заједништво.

Припремили: УЧИТЕЉИ И УЧЕНИЦИ

Evropski dan jezika

Savet Evrope ohrabruje svih 700 miliona Evropljana, građana 46 država članica, da uče jezike bez obzira na godine i okruženje. Verujući da je jezička raznolikost način za postizanje većeg stepena međukulturološkog razumevanja i važna komponenta bogatog kulturološkog nasleđa našeg kontinenta, Savet Evrope promoviše višejezičnost u celoj Evropi.

Na inicijativu Saveta Evrope, Evropski dan jezika se proslavlja 26. septembra svake godine od 2001. – u saradnji sa Evropskom komisijom.

Ovaj dan namenjen je svima koji žele da se uključe, bez obzira na uzrast. Mogu da ga proslavljaju učenici, nastavnici, škole i druge ustanove, učešćem u već postojećem događaju ili organizovanjem sopstvenih aktivnosti.

- Učenici IO Orašac su sa nastavnicom engleskog jezika, ove godine rešili da sami osmisle pesmu, na engleskom jeziku, o važnosti poznavanja različitih jezika. Ovim stihovima poslali su nam važnu poruku.

LANGUAGES

**Languages are cool to know
so, wherever you go
you won't be lost.**

**It's exciting and can be fun
and there's the most favourite language
for everyone.**

**English is our number one,
everyone knows it, it's easy
and we think is fun to learn,
noone finds it queasy.**

**Using a language
we share and spread love
through a message, a tweet, a letter or even a
dove.**

**And even if we don't speak a language
if we want, we can use our bodies
to tell our thoughts.**

- U matičnoj školi učenici 4. razreda su na času dodatne nastave obeležili ovaj dan tako što su napravili pano na kome su, na različitim jezicima napisali „Veruj u sebe“.

Pripremile: Lejla i Nataša, nastavnice engleskog jezika, i učenici

*Selam tebi svijete,
ljubi te dijete!*

Dan Bošnjaka, 28. septembar

Ime Bošnjak se prvi put spominje u 12. vijeku u popisu vizantijskog cara Manojla Komnina. U tom spisu on navodi imena naroda kojima on upravlja, a među njima se pominju i **Bošnjani**, što je stariji oblik imena Bošnjaci.

28. septembra obilježava se Dan Bošnjaka, koji predstavlja datum sjećanja na Prvi bošnjački sabor na kome je vraćeno nacionalno ime - Bošnjak. U našoj školi se ovaj dan obilježio na različite načine, a sve sa ciljem oživljavanja tradicije, kulturnih vrijednosti i identiteta Bošnjaka kroz poeziju, sevdah, nošnju, običaje, folklor, historiju, jezik. Tom prilikom su učenici predstavili i sevdalinku "Poljem se vija Hajdar-deliya", koja se smatra jednom od najstarijih sevdalinki. U Stoci je 1893. godine zabilježio češki melograf i putopisac Ludvig Kuba. Položaj Stoca potpuno odgovara položaju grada sa čijih je vrata iz pjesme Ajka gledala svog dragog kako se poljem, na vranom konju, vija. Pod perjem u ovoj sevdalinci treba razumijevati **perjanicu** ili **čelenku** – ukras koji se stavlja na kalpak (vrstu orijentalne kape) s prednje strane, a bio je napravljen od zlata ili srebra u obliku spojenih listova.

Poljem se vija Hajdar-deliya,

po polju ravnom, na konju vranom.

Gleda ga Ajka sa gradskih vrata:

Hajdar-deliyo, i perje tvoje,

tvoje me perje po gradu penje!

Ajko djevojko, i kose tvoje,

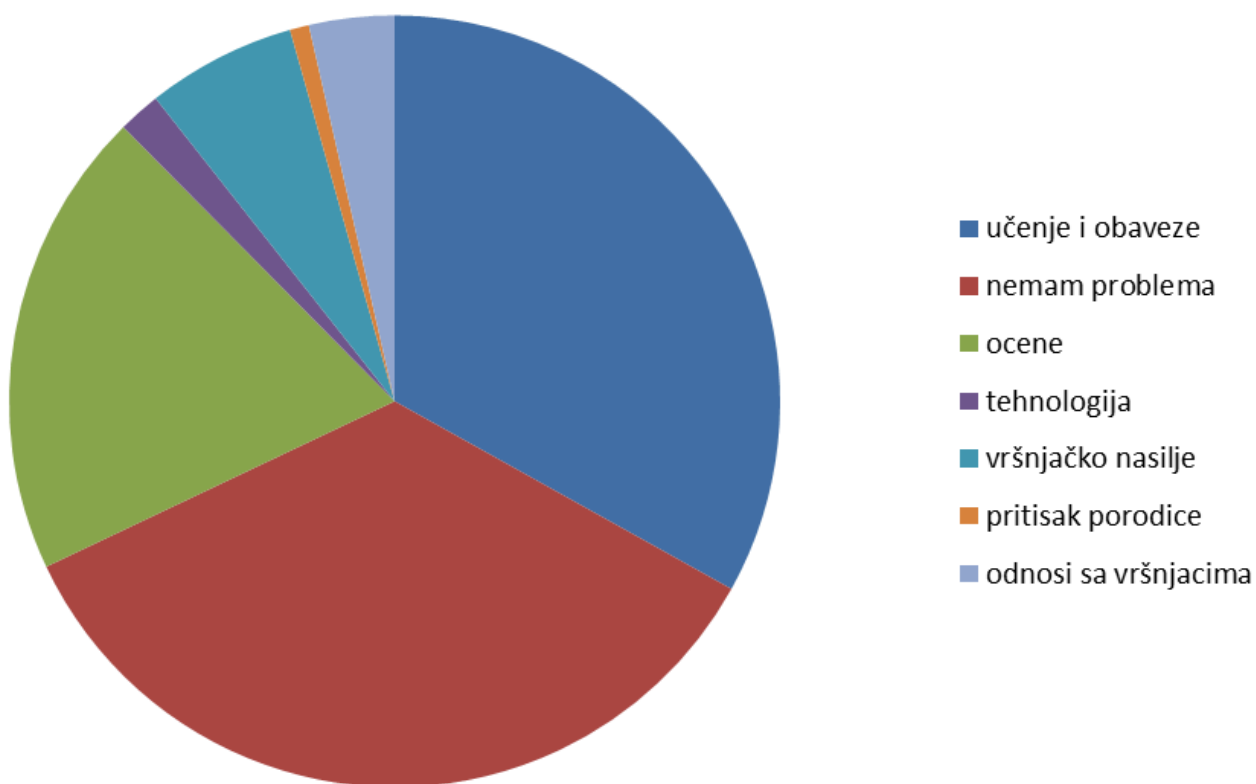
tvoje me kose po polju nose!

Realizatori: nastavnice Saida Šehović, Miralda Planić, učiteljica Azra Kozica i učenici

ANKETA**Problemi moje generacije**

Kao i prethodne, ali i one koje dolaze, i današnje generacije djece imaju mnogo problema. Naravno, neki od tih problema su isti, ali neki se iz generacije u generaciju mijenjaju. Nas je zanimalo koji su to problemi učenika koji pohađaju našu školu. Anketom smo obuhvatili 110 učenika i učenica različitog uzrasta. Pogledajte do kakvih saznanja smo došli.

Koji je najveći problem tebe i tvojih vršnjaka?

Nakon dobijenih rezultata ankete, pitali smo Jasminu Mujezinović, pedagoga naše škole, za mišljenje.

Danas, kada je deci sve dostupno, vrlo lako dolazimo do promena u ponašanju, učenici sve češće imaju problema sa samopoštovanjem i samopouzdanjem. Skoro sve i svašta može ih učiniti srećnim, uzbuđenim ili ljutim. Jedini način da se roditelji i nastavnici nose sa potrebama i problemima u ovoj fazi odrastanja kod učenika jeste da razgovaraju konstantno i budu spremni da se suoče sa teškoćama u dečijem razvoju.

Na osnovu dobijenih rezultata anketiranih učenika četvrtog, petog, šestog, sedmog i osmog razreda jasno je da učenicima najveći problem predstavljaju učenje i obaveze, kao i ocene. Zatim sledi vršnjačko nasilje, tehnologija i u najmanjoj meri pritisak porodice. Većina učenika je odgovorila da nema nikakvih problema. Učenici koji potiču iz emotivno stabilnih porodica nemaju probleme u komunikaciji i odnosima sa vršnjacima i nastavnicima u školi.

Kod ovih učenika veoma je razvijena empatija i stabilnost u odnosima, kao i samopoštovanje. Kada je u pitanju pritisak porodice, naglašavam da porodica ima ogroman uticaj na sveobuhvatno vaspitanje dece, na formiranje njihove ličnosti, na socijalni razvoj i mentalno zdravlje. Očekivanja roditelja treba da budu realna i u skladu sa mogućnostima učenika kako deca ne bi osećala dodatni pritisak i nesigurnost. Da bi razvoj bio uspešan, detetu je potrebno sigurno i podsticajno okruženje koje ga podržava i razume, jer ono što deca nauče u detinjstvu, kasnije postaje suština društvenih odnosa.

Često ističemo i zastupljenost vršnjačkog nasilja i agresiju koja je, nažalost, sastavni deo današnjeg odrastanja dece. Sve se više priča i piše o tome. Roditelji treba da prate ponašanje dece, da registruju svaku promenu u raspoloženju, da podstiču pozitivno ponašanje, veštine komunikacije i razumevanje veza između emocija i ponašanja kako bi se stopa nasilja smanjila i svela na minimum. Takođe, uticaj tehnologije iako pruža mnoge pozitivne koristi takođe ima i svoje slabe strane:

- *Nedostatak fizičke aktivnosti kod učenika;*
- *Dubok uticaj na način na koji deca razmišljaju i osećaju;*
- *Nedovoljna interakcija;*
- *Nedostatak kreativnosti;*
- *Površno razmišljanje i nedovoljno razvijeno kritičko razmišljanje.*

Jasmina Mujezinović

Kako bismo sve navedeno sprečili, neophodna je kontrola provedenog vremena na mobilnim telefonima, tabletima i računarima od strane roditelja i nastavnika.

Kada je u pitanju problem sa ocenama, učenici su naučeni da je najbolji način da napreduju u životu taj da postižu dobre rezultate u školi, bez obzira na proces učenja. Ocene su ono što je bitno. Ocene su ono što će njihove roditelje učiniti ponosnim i ono što otključava vrata uspeha. I kako to obično biva, na kraju, oni gube iz vida stvarno obrazovno iskustvo u korist takvog puta ka uspehu. Učite decu da je bitno sticanje stvarnih znanja a ne samo dobijanje dobrih ocena zbog ostvarivanja kratkoročnih ciljeva.

Naravno, najveći procenat odgovora učenika je problem koji se odnosi na učenje i obaveze. Odnos koji će dete imati prema učenju i školi u velikom delu zavisi od roditelja.

Principi pravilnog učenja kako bi dete što lakše savladalo školsko gradivo su:

- Pomoć roditelja pri učenju ukoliko dete nešto ne razume ili mu nije jasno;
 - Dobar plan rada;
 - Pravo vreme za učenje;
- Podela lekcije jer se tako olakšava razumevanje lekcije u celini;
 - Pažljivo čitanje teksta i čitanje sa razumevanjem;
 - Podvlačenje teksta;
 - Ponavljanje naglas;
 - Preslišavanje.

Kako bi učenicima olakšali školovanje i otklonili probleme sa kojima se susreću tokom svog odrastanja neophodno je zajedničko delovanje roditelja i nastavnika. Samo na taj način, zajedno i udruženi u ostvarivanju ciljeva možemo postići izvanredne rezultate.

LJUTNJA

Ljutnja je normalna, ljudska, emocionalna reakcija koju doživljavaju svi ljudi bez obzira na uzrast. To je jedna od emocija koje se javljaju već tokom prvih nekoliko meseci života. Ljutnja je snažna emocija koja te može „obuzeti“ toliko da osjećaš kako se ne kontroliš. Ako si prečesto ljut, presnažno i burno reaguješ, ljutnja traje dugo i prerasta u agresivnost ili remeti tvoje odnose i rad – znači kako imaš problema s ljutnjom. Možda misliš kako je izražavanje ljutnje pokazivanje snage – no upravo je to znak nezrelosti i slabe samokontrole. Stoga – nauči upravljati svojim snažnim osjećajima, umjesto da oni upravljaju tobom. Učenice Učeničkih parlamenta naše škole daju savjete kako se nositi sa ovom emocijom.

Šta uraditi kada si ljut/ljuta?

- provedi vrijeme napolju, to može osvežiti um;
- vodi dnevnik: zapisuj osjećanja koja ti mogu pomoći da ih bolje razumiješ;
- meditiraj: oslobodi se stresa kroz meditaciju;
- pogledaj film ili seriju;
- kuvaj, jer pripremanje hrane može imati terapeutsku funkciju;
- pročitaj knjigu: odlazak u svijet književnog dijela može biti od pomoći;
- diši duboko: fokusiraj se na duboko disanje, kako bi se tijelo smirilo;
- uzmi pauzu: pokušaj da se udaljiš od situacije koja te čini ljutim/ljutom.

Šta uraditi ako si ljut/ljuta?

- razgovaraj o osjećanjima;
- prošetaj;
- broj do 10 ili više;
- radi nešto što te opušta (slušanje muzike, ples, trčanje...);
- plakanje uvek pomaže;
- umesto da se baviš problemom, fokusiraj se na rešenje;
- smeh može olakšati napetost;
- razmišljaj o stvarima koje su dobre i za koje si zahvalan/zahvalna;
- pokušaj da razumeš postupke drugih;
- izvinjenje uvek prija;
- razmišljaj o ciljevima za budućnost.

Активан живот, срећан ум

Значај физичке активности за физичко и ментално здравље

Физичка активност је кључна компонента здравог начина живота. У данашњем убрзаном свету, често заборављамо на значај кретања и спорта, али њихова улога у одржавању здравља је непроцењива. Нажалост, у данашње време модерни човек све више времена проводи испред компјутера, окренут је седећем начину живота и не креће се довољно. Према подацима СЗО показано је да једна од четири одрасле особе и 81% адолесцената не упражњава довољно физичке активности. Штавише, како се земље економски развијају, нивои неактивности се повећавају и могу достићи чак 70%. Повећани нивои физичке неактивности, са своје стране, негативно утичу на квалитет, свакодневни живот и здравље особе, а самим тим и на здравствене системе, животну средину, економски развој и добробит заједнице.

Утицај физичке активности на опште здравље

- Одржавање телесне тежине:

Редовно вежбање помаже у регулацији телесне тежине, смањује ризик од гојазности и повезаних болести као што су дијабетес типа 2 и срчане болести.

- Јачање мишића и костију:

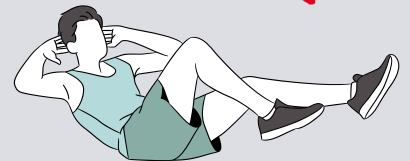
Физичка активност доприноси јачању мишићног и коштаног система, што је посебно важно током раста код деце и адолесцената.

- Повећање издржљивости:

Аеробне вежбе, као што су трчање или пливање, побољшавају кардиоваскуларно здравље и повећавају ниво енергије.

- Превенција хроничних болести:

Редовно вежбање може смањити ризик од хроничних обољења, укључујући хипертензију, болести срца и различите врсте рака.

Утицај физичке активности на ментално здравље

- Смањење стреса:

Физичка активност је један од најучинковитијих начина за смањење стреса. Током вежбања, тело ослобађа ендорфине, хормоне среће, који побољшавају расположење

- Побољшање квалитета сна:

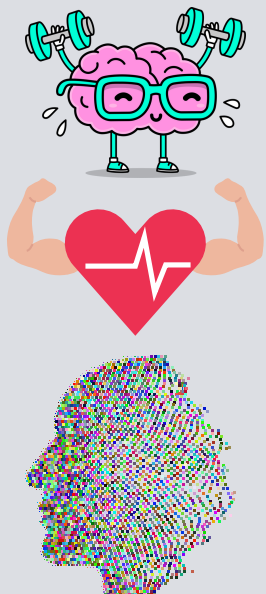
Редовно вежбање може помоћи у регулацији спавања, чинећи га дубљим и квалитетнијим.

- Повећање самопоуздања:

Постизање фитнес циљева може значајно повећати самопоуздање и позитивно утицати на лични имиџ.

- Смањење симптома анксиозности и депресије:

Истраживања показују да физичка активност може смањити симптоме анксиозности и депресије, пружајући осећај постигнућа и сврхе.

„Mens sana in corpore sano“

Светска здравствена организација (СЗО) физичку активност је дефинисала као „свака сила коју врше скелетни мишићи и која резултира утрошком енергије изнад нивоа мировања“. Физичка активност обухвата све активности које се дешавају у току 24 часа (од једноставног ходања, трчања, вожње бицикла, па све до сложенијих и моторички захтевнијих активности као што су ритмичко – спортска гимнастика, синхронно пливање, акробатика, скокови у воду и слично). Опште је познато да физичка активност утиче како на физичко тако и на ментално здравље. Редовно вежбање је кључно за одржавање здравог и уравнотеженог животног стила. То укључује и начин како се носимо када смо под стресом, како се осећамо у односу на друге и како се осећамо у односу према себи. Очување менталног здравља једнако је важно као и одржавање физичког здравља. Код менталног здравља, важно је обратити пажњу на своје емоционалне потребе и њих ускладити са реалним потребама и могућностима. Данас је превише младих људи који имају потешкоћа када је у питању ментално здравље. Некада разговор о проблему може да помогне, а често нам у томе може помоћи и физичка активност и вежбање. Спорт и физичка активност, посебно ако се дешавају у природи, могу нас вратити исконским вредностима живота, чистом ваздуху, ливадама и пашњацима, свему ономе где се човек најбоље осећа. Колико год да је модеран живот омогућио угодност, исто тако узима данак у виду различитих модела понашања, интернет садржаја, страница и апликација које често збуњују младе и у коначници негативно утичу на ментално здравље. Најјаче оружје против тога може бити физичка активност и редовно вежбање. Такође, то може бити медитација, јога, дубоко дисање или неке друге технике које помажу у превазилажењу стреса.

Колико су уско повезани физичка активност и ментално здравље говори и латинска пословица: *„Mens sana in corpore sano“*, која значи: „У здравом телу здрав дух“. Њу су Римљани користили како би истакли важност очувања равнотеже између ума и тела, физичког и менталног здравља.

Најстарији забележени помен ове пословице налази се код римског писца Јувенела из првог века наше ере у делу „Сатире“. Касније, половином 19. века, издашно га је користио енглески гимнастичар Џон Халеј који се сматра једним од родоначелника идеје о физичком образовању и значају на здравље и у самој промоцији изреке: *„Mens sana in corpore sano“*. Зато би моја порука била: Вежбајте и будите здрави!

Арнела Бјелак,
ученица VIII разреда ИО Орашац

Како почети?

За све оне који желе да укључе физичку активност у свој живот, важно је почети постепено...

1. Поставити циљеве:

Размислите о томе шта желите да постигнете. Да ли желите да изгубите на тежини, стекнете мишићну масу, повећате издржљивост или једноставно побољшате опште здравље?

2. Изабрати активности:

Изаберите физичке активности које вас интересују. То могу бити трчање, вожња бицикла, плес, јога, теретана или било која друга активност.

3. Почните полако:

Ако сте нови у физичкој активности, важно је да почнете полако како бисте избегли повреде. Повећавајте интензитет и трајање активности постепено.

4. Креирати распоред:

Укључите физичку активност у свој недељни распоред. Препоручује се минимум 150 минута умерене активности недељно.

5. Загревање и хлађење:

Увек се загрејте пре и охладите после тренинга. То ће вам помоћи да избегнете повреде.

6. Слушајте своје тело:

Обратите пажњу на своје тело и прилагодите интензитет ако осетите бол или непријатност.

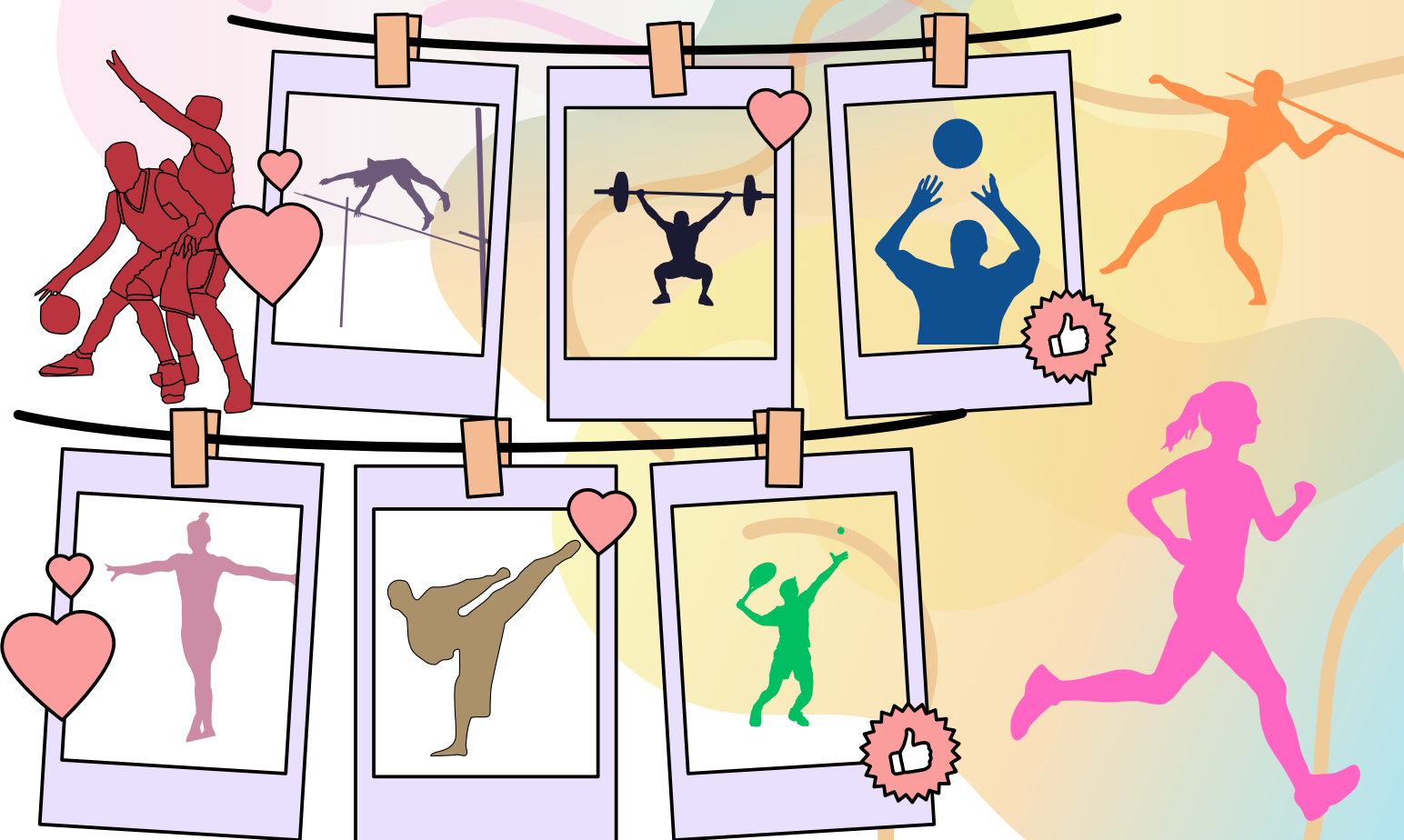
7. Одржавати мотивацију:

Проналажење партнера за вежбање или придруживање групама може вам помоћи да останете мотивисани.

8. Уживајте:

Најважније је да вам физичка активност буде пријатна. Уживајте у процесу!

Физичка активност је од виталног значаја за очување како физичког, тако и психичког здравља. Без обзира на узраст или физичку кондицију, свака активност је важна. Укључивањем кретања у свакодневницу, не само да се чини добро себи, већ се и доприноси бољем квалитету живота. Узимање времена за спорт и физичку активност није само инвестиција у тело, већ и у ум!

Припремио: Марко Глушчевић, мастер учитељ

Литијум

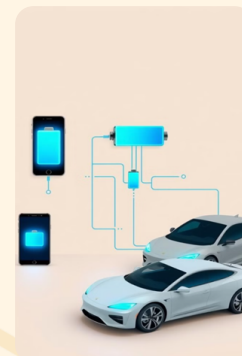
Литијум је елемент који има широку палету примена у разним индустријама и секторима. Овај свестрани метал има кључну улогу у нашем модерном животу, од напајања наших уређаја до медицинских терапија.

Литијум је најлакши метални елемент, сребрно-беле боје, а налази се у првој групи периодног система. Литијум је изузетно реактиван метал, брзо се оксидира у зраку и реагује с водом.

Литијум у батеријама: преносива електроника и електрични аутомобили

1. висока густоћа енергије: литијумске батерије имају високу густоћу енергије, што их чини идеалним за преносиве уређаје;
2. дуго трајање: литијумске батерије имају дужи век трајања у односу на друге типове батерија;
3. електрични аутомобили: литијумске батерије су кључни елемент у развоју и популаризацији електричних аутомобила.

Литијум у индустрији: керамика, мазива и стакло

Литијумске масти се користе као мазива у аутомобилској и индустријској опреми.

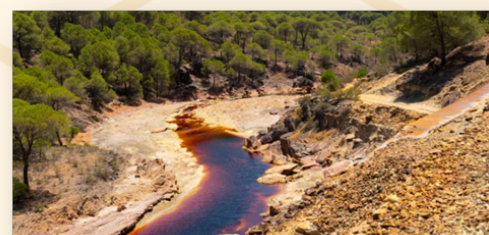
Користи у производњи керамике, побољшавајући њену отпорност на топлину и чврстоћу.

Додаје у стакло како би се побољшала његова отпорност на топлину и отпорност на ударце.

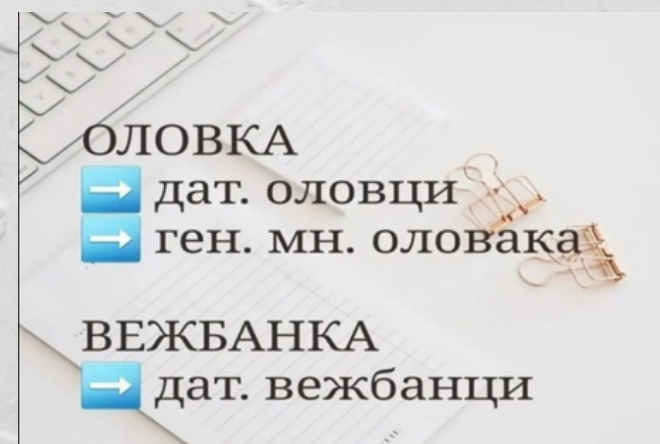
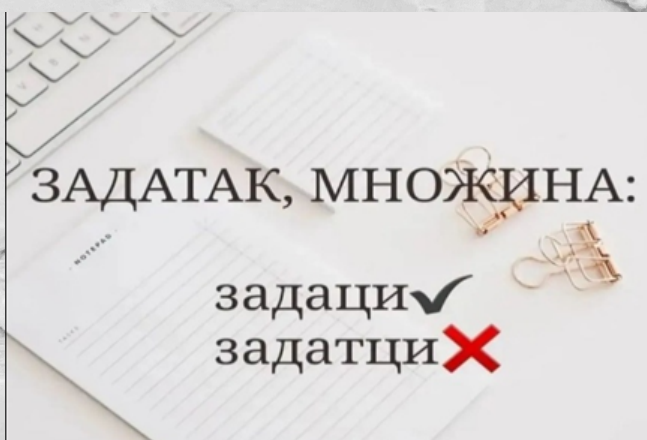
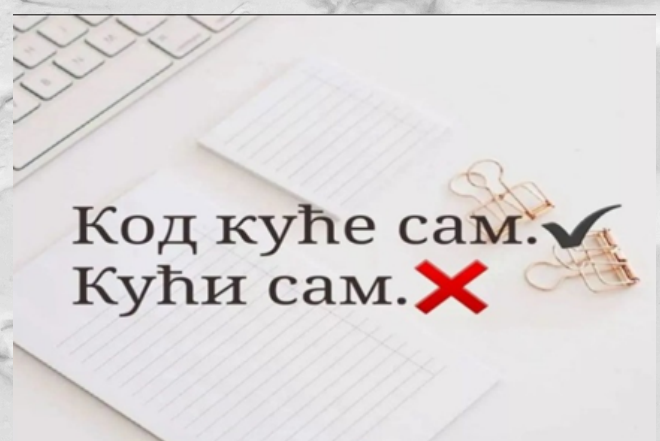
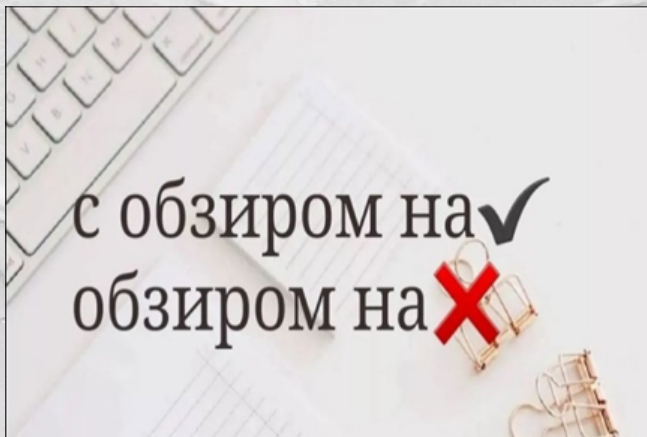
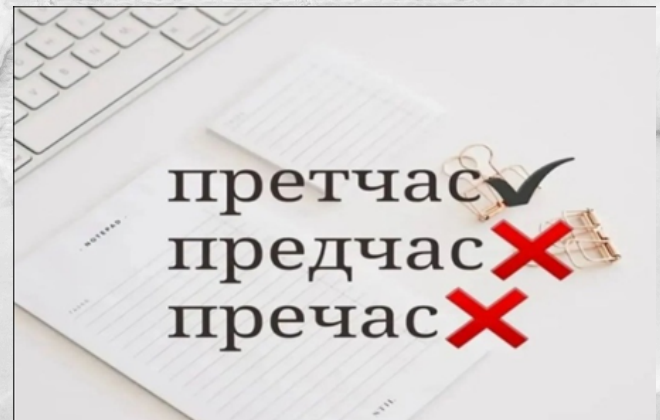
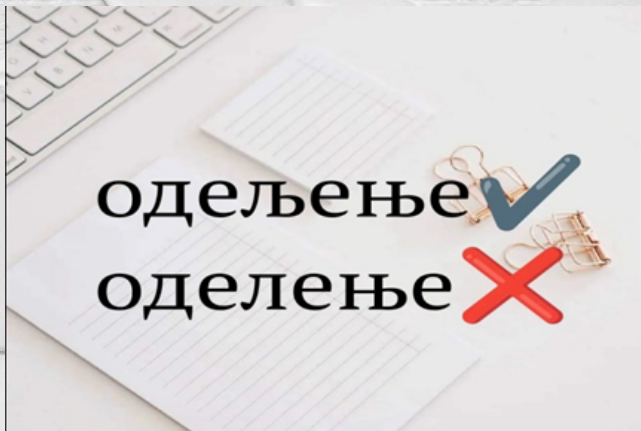
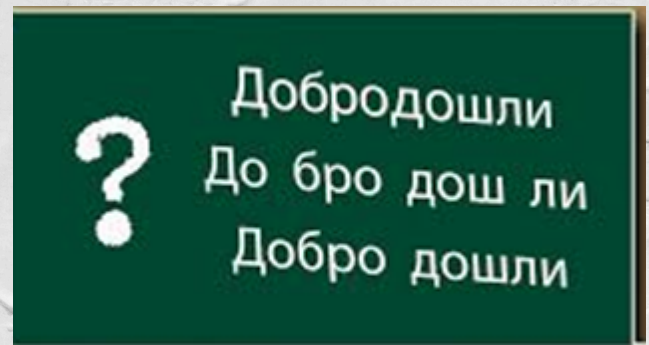
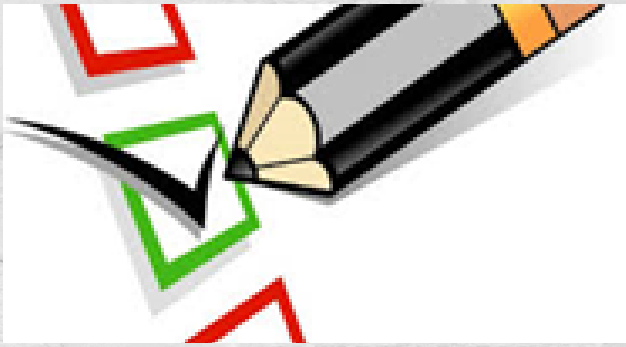
Процес вађења литијума често укључује огромну потрошњу воде, посебно у сушним областима као што је Атакама пустиње у Чилеу. То може довести до исцрпљавања локалних водних ресурса, што негативно утиче на локалне заједнице и екосистеме.

Процес вађења и прераде литијума захтева много енергије, често из необновљивих извора, што доприноси мисију угљен-диоксида и погоршава климатске промене.

Припремили ученици: Емил Планић, Анела Ахметовић, Минела Планић, Таида Бјелак, Андреа Пековић, Милица Лазовић

КАКО СЕ ПИШЕ?

ЈЕСЕЊА МАТЕМАТИКА

Сабирање и одузимање двоцифрених бројева
2.разред

Запиши и израчунај вредност израза.

$$\begin{aligned}
 & \text{apple} + \text{acorn} = \underline{\hspace{2cm}} \\
 & \text{leaf} + \text{pine cone} = \underline{\hspace{2cm}} \\
 & \text{hedgehog} + \text{leaf} = \underline{\hspace{2cm}} \\
 & \text{pine cone} - \text{mushroom} = \underline{\hspace{2cm}} \\
 & \text{apple} - \text{leaf} = \underline{\hspace{2cm}} \\
 & \text{squirrel} - \text{umbrella} = \underline{\hspace{2cm}}
 \end{aligned}$$

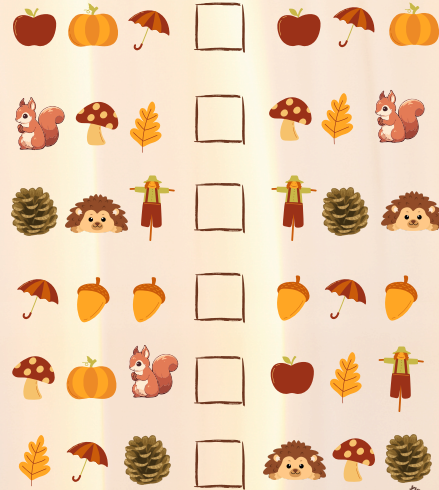

ЈЕСЕЊА МАТЕМАТИКА

Упоредивање бројева до 1000
3.разред

У квадратић упиши знак >, < или =.

ЈЕСЕЊА МАТЕМАТИКА

Бројеви до сто хиљада. Читање и писање бројева до
сто хиљада. Стотине хиљада до милион
4.разред

Напиши цифрама и речима бројеве приказане јесењим облицима.

JESENJA MATEMATIKA

Čitanje i pisanje brojeva većih od milion
4. razred

Napiši ciframa i riječima brojeve prikazane jesenjim oblicima.

Припремио: Елдина Шеховић, учитељица

РЕБУС

Решење ребуса: Друштво

Са часова ликовне културе

Берина Бјелак

Лејла Кајевић

Вахидин Потурак

Демир Шпиртовић

Уметничко дело је
врисак слободе